

iz Bosne i Hercegovine, njegove smještajne kapacitete i životne uvjete. Usto donosi prikaz oblika društvenoga i vjerskoga života unutar Izbjegličkoga centra. Rad sadržava tablicu registriranih prognanika i izbjeglica u Hrvatskoj od 1. prosinca 1991. do 1. prosinca 1998. i pet fotografija iz Izbjegličkoga centra u Gašincima.

Zapisnici sa sjednica tabora Ustaške mladeži Vukovar (srpanj 1942. – travanj 1943.) (321-340) stručni je rad Petra Macuta. Nakon kratkoga uvoda o organizaciji Ustaške mladeži autor piše o važnosti zapisnika kao povijesnih izvora, naglašavajući njihovu rijetkost i slabu očuvanost. U radu je objavljen prijepis dvanaest zapisnika sa sjednica tabora Ustaške mladeži Vukovara od srpnja 1942. do travnja 1943. godine.

U ovom broju časopisa nalazi se *Bibliografija radova objavljenih u časopisu „Zbornik Historijskog instituta Slavonije”* („Zbornik Centra za društvena istraživanja Slavonije i Baranje”, „Slavonski povijesni zbornik”) (341-373). Prijepis sadržaja *Zbornika* rad je Sanje Jurić, Tatjana Melnik napravila je kontrolu i redakturu prijepisa, a priređivač je Stanko Andrić.

U časopisu je objavljen esej Petera Štiha *Revizija povijesti i revizionizam u historiografiji? Svakako!* (375-381). Izvornik eseja napisan je na slovenskom, a na hrvatski jezik preveo ga je Stanko Andrić. Objavljene su i dvije vijesti: *Završen istraživački projekt „Od prašuma do oranica” (ali istraživanje povijesti šuma tek je započeto)* (383-385) donosi podatke o tijeku i rezultatima projekta *Od prašuma do oranica: povijest antropizacije šuma u Slavoniji od srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća*, a *Šesta dodjela Nagrade Pod-*

ružnice mladim povjesničarima (386-388) govori o rezultatima šestoga natječaja Podružnice za „Nagradu za najbolji rad mladih povjesničara iz povijesti Slavonije, Srijema i Baranje”. Prvu nagradu osvojila je Eldina Lovaš za rad *Osječko građanstvo u Upisniku građana od stjecanja slobodnog i kraljevskog statusa do prvog popisa neplemenitog stanovništva (1809.-1814.)*, drugu nagradu osvojile su Marija Rotim i Nikolina Vuković za rad *Gašinački izbjeglički mozaik od 1992. do 1999.*, a treću Ivan Milec za rad *Politika i općinske (samo)uprave u razdoblju šestosiječanjske diktature – primjer kotara Brod na Savi*. Časopis donosi i dva nekrologa: istraživaču problematike nacije, nacionalizma i nacionalnih identiteta prof. dr. Petru Koruniću (1939. – 2018.) (389-392) autora Dinka Župana i fra dr. Franji Emanuelu Hošku (1940. – 2019.) (393-397) autora Roberta Skenderovića. Na kraju se nalazi osam prikaza i osvrt.

Tomislav Smolčić

Historijski zbornik 72 (2019), br. 1, 265 stranica; Historijski zbornik 72 (2019), br. 2, 514 stranica

Historijski zbornik objavljen je 2019. u izdanju Društva za hrvatsku povjesnicu u dva broja. Dosad su tiskana 72 sveska, a svoje prvo izdanje časopis je doživio 1948. te otad kontinuirano izlazi. Prvi broj objavljen 2019. sadržava sedam izvornih znanstvenih članaka, dva pregledna rada, nekoliko prikaza i ocjena te jedan prikaz skupa, tj. projekta ljetne škole. Časopis započinje radom Marka

Jerkovića *Conceptualising Past, Affirming Observance: The „Textual Images” in the „Exordium Cistercii”* (1-27). Na temelju cistercitskoga narativa *Exordium Cistercii* sastavljenog početkom 12. stoljeća autor analizira kako su cisterciti formulirali svoju prošlost te koji su narativ oblikovan u tekstualnim slikama koristili da bi kreirali identitetsku pozadinu svojega opsluživanja. Slijedi rad koji potpisuje Marta Andrić, naslovljen „*Moj kralju, bane i herceže!*”: *nominalni oblici oslovljavanja u „Putopisu” Evlije Čelebija* (29-46). Autorica se bavi istraživanjem oblika oslovljavanja u dijelovima pete knjige *Putopisa* Evlije Čelebija, pomoću kojih je prikazala brojne novosti u razumijevanju i poznavanju Evlijina jezika i stila, što je rezultiralo novim interpretacijama sadržaja samoga *Putopisa*. Tekst Lovorke Čoralić *Pukovnik mletačkih prekomorskih pješaka Juraj Medin (kraj 17. i početak 18. stoljeća)* (47-62) temelji se na izvornom arhivskom gradivu pohranjenom u Državnom arhivu u Zadru. Autorica najprije donosi podatke o udjelu Paštrovića u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, a zatim analizira članove obitelji Medin koji su u mletačkoj vojsci obnašali više čino-ve, s posebnim naglaskom na pukovnika Jurja Medinu te njegovu pukovniciju i satniju kojoj je pripadao. Pregledni rad Marine Krpan Smiljanec *Klanjec – život u 19. stoljeću* (63-90) donosi povijesni prikaz trgovišta Klanjec promatrajući administrativni i arhitektonsko-građevinski razvoj toga mjesta. Problematiziraju se i demografska kretanja te društvena i politička pitanja Klanjca u 19. stoljeću. Sljedeći izvorni znanstveni članak, *Zapadna jugoslavenska granica u današnjoj Sloveniji od kraja Prvoga do kraja Drugo-*

ga svjetskog rata (91-110), potpisuje troje autora: Kornelija Ajlec, Petar Mikša i Matija Zorn, a glavna je tema formiranje i karakteristike jugoslavenske granice na području današnje Slovenije od kraja Prvoga do kraja Drugoga svjetskog rata. Na kraju članka nalazi se i prilog – dio Rapalskoga ugovora. Članak *Mala ženska antanta (1923-1939): mali savez s velikim ambicijama* napisale su Ida Ograjšek Gorenjak i Marijana Kardum (111-138). Baveći se fenomenom Male ženske antante, međuratnoga ženskog saveza Jugoslavije, Čehoslovačke, Poljske, Grčke i Rumunjske, autorice analiziraju procese koji su utjecali na njezin nastanak, organizaciju i prestanak rada, a ujedno nastoje prikazati društveno-političke okolnosti u kojima je taj savez djelovao. U povijest Komunističke partije Jugoslavije uvodi nas Stefan Gužvica radom *Kamilo Horvatin: Zaboravljeni kandidat za generalnog sekretara Komunističke partije Jugoslavije* (139-164). Kao što naslov govori, u fokusu istraživanja je Kamilo Horvatin, koji je 1937. bio kandidat za generalnoga sekretara Komunističke partije Jugoslavije. Pregledom Horvatinova političkoga razvoja razmatraju se mehanizmi funkcioniranja Komunističke partije Jugoslavije, ali i njezin odnos s Kominternom. O naravi povjesničarskoga posla Ines Sabotič i Stjepan Kušar objavili su članak *Subjektivno i objektivno u pisanju povijesti. Oglad o povjesničarevu subjektivitetu i s njime povezanim predmetima* (165-187). Objasnjavajući najprije subjektivnost i objektivnost u historiografiji, autori dolaze do pojmova subjektiviteta i povijesnosti, za koje su utvrdili da su svojevrsna paradigma unutar koje se odvija istraživanje povijesne zbilje. Nikola Tomašegović napisao je pregledni rad

Moderna europska intelektualna historija: teorijski problemi i suvremene tendencije (189-203). Prikazom i kritičkim dokazivanjem suvremenih tendencija u okviru intelektualne historije objašnjava se disciplinarni status te historije, njezinih ciljeva i istraživačkoga predmeta. Završni dio ovoga broja čine *Ocjene i prikazi* (205-259) domaćih i stranih publikacija. Na samom kraju časopisa prikaz je skupa Međunarodne ljetne škole (Summer school of the Jean Monnet Network for Applied European Contemporary History) *Public History, Contested Pasts and Politics of Mourning*, koji je napisao Dino Staničić.

U drugom broju *Historijskoga zbornika* iz 2019. nalazimo četiri izvorna znanstvena članka, dva pregledna rada, vijest o nagradama na području historiografije, ocjene i prikaze, prikaz skupova te nekrologe. Prvi članak čine redci Vinka Drače, koji se u radu „*Nije špital nego škola gdje se pamet uči*” – štíćenici Kraljevskog i zemaljskog Zavoda za umobolne u Stenjevcu (267-290) bavi poviješću psihijatrije. Koristeći različite izvore, autor analizira socijalnu strukturu i život štíćenika i štíćenica koji su od 1879. do 1918. boravili u Zavodu za umobolne u Stenjevcu. Ivan Bačmaga u članku *Hinko Mašek Bosnadolski. Prilog za životopis, s osvrtom na začetke sokolstva u Vukovaru* (291-329) donosi crtice iz biografije Hinka Mašeka, viteza Bosnadolskog, financijskoga činovnika i sokolaša. Osvrnuo se i na djelatnost vukovarskoga Sokola u prvim godinama nakon utemeljenja te organizacije (1886. – 1888.). U odnose jugoslavenskih diplomata i partijskih djelatnika s Poljskom ujedinjenom radničkom partijom (PURP) upućuje nas tekst Mateusza Sokulskog *Politički pro-*

cesi u Poljskoj u stavovima SKJ 1956-1970. godine (331-356). Autor na temelju arhivske građe sakupljene u Arhivu Jugoslavije, Diplomatskom arhivu Ministarstva inostranih poslova Republike Srbije i Ruskom državnom arhivu najnovije povijesti čitateljima predočava situaciju u PURP-u preko koje pokazuje kako su na poljska događanja između 1956. i 1970. gledali političari u Beogradu te kakav su diplomatski stav zauzimali prema Poljskoj. Četiri etape kineske kritike Jugoslavije (357-372) pregledni je rad Zvonimira Stopića. Autor nastoji upozoriti na važnost kineskih kritika usmjerenih prema Jugoslaviji od 1948. do 1968. da bi se što jasnije razumjela dinamika odnosa komunističkih zemalja u vrijeme hladnoga rata. Baveći se problematikom nacionalnih manjina i obrazovanja, Dragutin Babić i Filip Škiljan u članku *Obrazovanje nacionalnih manjina u Hrvatskoj: usporedba socijalističkoga poretka i višestranačke demokracije* (373-403) komparirali su obrazovanje nacionalnih manjina u socijalističkom poretku jugoslavenske centralizirane države s jednopartijskom vladavinom i federativnim uređenjem s onim u razdoblju višestranačke demokratske Republike Hrvatske. U tekstu se zapravo promatra koliko je obrazovanje faktor opstojnosti nacionalnih manjina i u kojoj mjeri olakšava ili otežava integraciju u hrvatsko društvo. Posljednji pregledni rad u ovom broju naslovljen je *Historiografija, arhivi i digitalizacija – prema epistemološkoj demokraciji. Može li svatko s pristupom internetu biti povjesničar?* (405-428), a potpisuje ga Vedran Muić. Zbog digitalizacije arhiva i pojave individualnih povjesničara-istraživača autor problematizira novonastale implikacije te pokušava

odgovoriti na pitanje postavljeno u podnaslovu rada. Slijede vijesti, tj. *Nagrade na području historiografije* (429-438) za 2019. godinu, koje dodjeljuju Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti i Društvo za hrvatsku povjesnicu. Osim informacija o nagradama koje su dobili historiografi priložen je i njihov životopis. U *Ocjenama i prikazima* (439-492) predstavljeni su časopisi i knjige s raznolikim tematskim naslovima i različitim kronološkim okvirima. U cjelini *Znanstveni skupovi* prikazana su dva skupa: *Ferdo Šišić i hrvatska historiografija prve*

polovice 20. stoljeća (494-497) te *Povijest u javnom prostoru: stanje i perspektive. Hrvatska i inozemna iskustva* (498-499). Na samom kraju ovoga broja nalazi se rubrika *In memoriam* (501-514), posvećena preminulim osobama koje su na različite načine svojim radom doprinijele hrvatskoj historiografiji: Pavlu Knezoviću (iz pera Stipice Grgića), Franji Šanjeku (iz pera Tomislava Galovića), Mariju Strelchi (iz pera Branimira Jankovića) i Petru Strčiću (iz pera Damira Agičića).

Ante Matuško